

ΚΑΣΤΑΝΙΩΤΙΚΑ ΞΕΚΑΛΟΚΑΙΡΙΑΣΜΑΤΑ

Του ΓΙΑΝΝΗ Δ. ΥΦΑΝΤΟΠΟΥΛΟΥ

Φιλόλογου Λυκειάρχη και Προέδρου του Συλλόγου των
απανταχού Καστανιωτών ΕΥΡΥΤΑΝΙΑΣ «Ο ΑΓΙΟΣ
ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ»

Οι περισσότερες οικογένειες των Καστανιωτών, τα παλιά τα χρόνια (στην προ του 1970 εποχή) συνήθιζαν να περνούν τα καλοκαίρια τους, να ξεκαλοκαιριάζουν όπως συνηθίσαμε να λέμε, στις ΓΟΥΡΝΕΣ, τον όμορφο

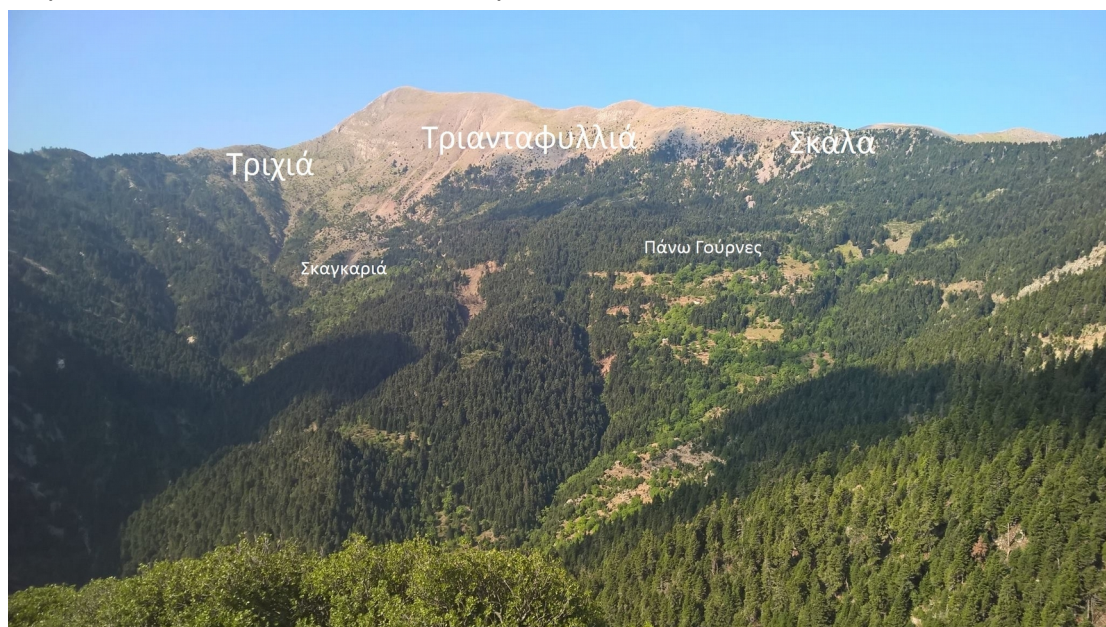

Φωτ. Γιάννη Δ. Υφαντόπουλου, Οκτώβριος 2002.

αυτό τόπο που εμάς τους μεγαλύτερους μας έχει γεμίσει με άπειρες ευχάριστες αναμνήσεις και μας κάνει να αναπολούμε συχνά και να νοσταλγούμε τα ήσυχα κι ανέμελα παιδικά μας χρόνια.

Ο τόπος αυτός, δυο σχεδόν ώρες δρόμο έξω από το χωριό, ήταν ευλογημένος και - χάρη στα άφθονα τρεχούμενα νερά του - ήταν, κυρίως, η πηγή ανεφοδιασμού και συντήρησης των πιο πολλών παλιών Καστανιωτών, μιας και τα χωράφια εδώ - στο μεγαλύτερο τους μέρος - σπέρνονταν και έδιναν άφθονα προϊόντα, που έτρεφαν τους χωριανούς μας χειμώνα - καλοκαίρι.

Τρεις δρόμοι οδηγούσαν από το χωριό στις ΓΟΥΡΝΕΣ και επιλέγονταν - κατά περίπτωση - ανάλογα με το πού είχε καλύβι και χωράφια ή μόνο χωράφια κάθε καστανιώτικη οικογένεια.

Η μοναδική θέα από την κορυφή "Τούρλα" της Αποκλείστρας προς τις πλαγιές της Τριανταφυλλιάς, όπου και οι συνοικίες της Καστανιάς Σκαγκαριά και Γούρνες. Φωτογραφία Κων/νου Απ. Μπώκου, 2015

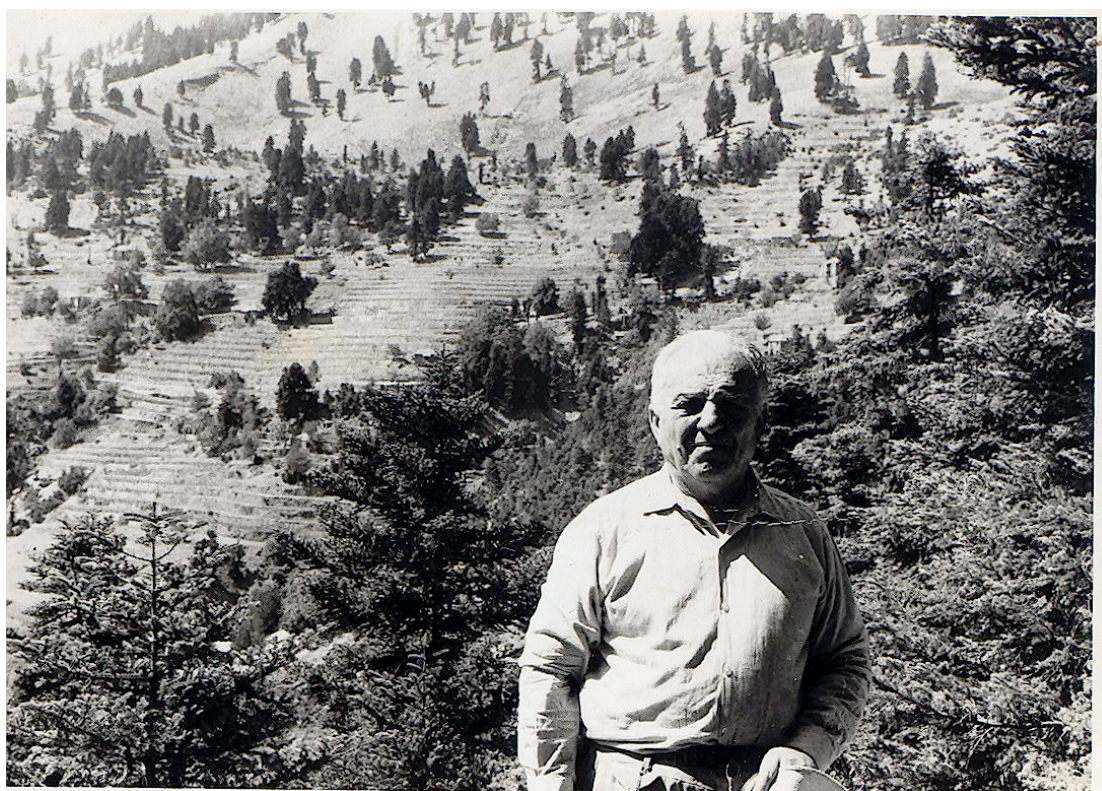
Ο πιο παλιός, απ' ό,τι φαίνεται, δρόμος ήταν αυτός που από τον Άγιο Δημήτριο, τον Επάνω Λόγγο, το Στάλο, τα Διαλώνια (Δύο αλώνια), της Μηλιάς το διάσελο και τον Μοναχό τον Έλατο οδηγούσε στις Επάνω Γούρνες, στο Κεφαλόβρυσο και τη Σκαγκαριά (Καρέα - καριά του Συκά κατά τα χειρόγραφα του μοναστηριού του Προυσού).

Το δρόμο αυτό που μέχρι τα Διαλώνια ακολούθησε μάλλον τα ίχνη του αρχαίου δρόμου που ένωνε στην προ Χριστού εποχή και κατά τα Βυζαντινά χρόνια την Ελλάδα (αρχαία Φθία - Φθιώτιδα) με την Αιτωλία τον επέλεγαν - κυρίως - οι Καστανιώτες που πηγαينوέρχονταν στις ΓΟΥΡΝΕΣ με ζώα (γαϊδούρια, μουλάρια και αγελάδες).

Ο άλλος δρόμος, βατός και αυτός απ' τα μεγάλα τετράποδα ζώα που προαναφέραμε οδηγούσε απ' του Κορίτσ' το Ρέμα, τα Πολίκαινα, το Επάνω Διάσελο, την Παλιόστανη τα Κέδρα και τσ Γουμνιώτικο Διάσελο στις Κάτω ή τις Μεσαίες ΓΟΥΡΝΕΣ και στα Αμπελάκια.

Ο τρίτος δρόμος μόνο για τους πεζούς και τα γιδοπρόβατα ήταν αυτός που ακολουθούσε το αυλάκι (τον κόθρο του αυλακιού) που έφερνε το νερό, κάθε νύχτα, από τα τέλη του Απρίλη μέχρι και του Αϊ - Δημητρίου (26 Οκτωβρίου) στο χωριό για να ποτίζονται τα χωράφια μας απ' τον Πλάτανο και τα Λακκώματα μέχρι τον Άγιο Νικόλαο.

Έτσι οι ΓΟΥΡΝΕΣ άμεσα ή έμμεσα - χάρη στο νερό τους - συντηρούσαν τις πιο πολλές καστανιώτικες οικογένειες σε καιρούς που κάθε οικογένεια έπρεπε να μαζέψει τη δική της σοδειά (για ανθρώπους και ζωντανά) και να έχει την αυτάρκειά της για όλο το χρόνο, ιδιαίτερα για τις δύσκολες ημέρες του χειμώνα.

Ο αείμνηστος μπαρμπα-Κώστας Κατσίκας στις ΓΟΥΡΝΕΣ στις αρχές της δεκαετίας του '60. (Φωτογ. του γιου του Αριστείδη Κ. Κατσίκας).

Τα χωράφια στις ΓΟΥΡΝΕΣ, εκτός από τις Λάκκες, ήταν όλα ποτιστικά. Το νερό, την ημέρα το έπαιρναν οι παλιοί Καστανιώτες - ανάλογα με τη θέση του χωραφιού τους - με τη σειρά τους, με την «αράδα», όπως λέγαμε. Και η «αράδα» ερχόταν μια φορά την εβδομάδα, ή το πολύ στις 10-11 ημέρες

ανάλογα με την πηγή και την έκταση των χωραφιών που ποτίζονταν απ' αυτή. Έτσι, κάθε καστανιώτικη οικογένεια, αν δεν ήταν μόνιμα εγκατεστημένη στις ΓΟΥΡΝΕΣ όλο το καλοκαίρι, έπρεπε μια φορά στις 7 ή στις 10-1 ημέρες, να' ρθει στις ΓΟΥΡΝΕΣ να ποτίσει τα χωράφια της.

Υπήρχαν βέβαια και κάποιες οικογένειες Καστανιωτών που έμεναν σ'τιν, ΓΟΥΡΝΕΣ όλον τον χρόνο, χειμώνα καλοκαίρι. Οι οικογένειες αυτές είχαν τα σπίτια τους πατωμένα και νταβανωμένα (με πάτωμα και νταβάνι) στις ΚΑΤΩ ΓΟΥΡΝΕΣ και στα Αμπελάκια κυρίως.

Φωτ. Γιάννη Δ. Υφαντόπουλου, Οκτώβριος 2002

Στα χρόνια που πήγαινα στο Δημοτικό Σχολείο του χωριού μας (1953 - 1959) πηγαиноέρχονταν στις ΓΟΥΡΝΕΣ περισσότερα από σαράντα παιδιά και κορίτσια. Απ' αυτά, σχεδόν τα μισά, βαδίζοντας 4 ώρες την ημέρα (δύο το πρωί και δύο το απόγευμα) έμεναν μόνιμα στις ΓΟΥΡΝΕΣ. Τα άλλα, από τα μέσα Απριλίου μέχρι το τέλος Ιουνίου και απ' τα μέσα του Σεπτέμβρη μέχρι τα μέσα του Νοέμβρη, οπότε επέστρεφαν στο χωριό, στα σπίτια τους (για το χειμώνα) ακολουθούσαν και αυτά τους Γουρνιώτες συμμαθητές τους.

Και τι δεν έβγαζε ο ευλογημένος τόπος! Καλαμπόκι, φασόλια εκλεκτά, στάρι, πατάτες, ρεβύθια, φακές, κολοκύθια, άφθονα καρύδια, αλλά και τριφύλλι και εκλεκτό χορτάρι για τα ζωντανά. Σ' αυτά πρέπει να

προσθέσει κανείς τα μήλα (φορτώματα τα φέρναμε στο χωριό) και το καλό κρασί που έβγαζαν στις ΚΑΤΩ ΓΟΥΡΝΕΣ και στα Αμπελάκια (Επάνω και Κάτω Αμπελάκια).

Η Ελένη Γεωργ. Ζηνέλη, το γένος Καματερογιάννη στη δεκαετία του 80 στα χωράφια της στις Γούρνες. Φωτογραφία του Στέφανου Μπώκου.

Πάνω από δυο χιλιάδες γιδοπρόβατα έβοσκαν από την ΑΠΟΚΛΕΙΣΤΡΑ και τις Λάκκες, μέχρι το Γελαδόγρεκο, τα Πουριά, το Στρογγυλό, τη Σκάλα και την Τριανταφυλλιά (την ψηλότερη κορυφή του "βουνού Παναιτωλικού).

Σ' αυτόν εδώ τον τόπο, στις ΓΟΥΡΝΕΣ, με έφερε και μένα η μάνα μου, όταν είχαμε «αράδα» στο Παναϊτέικο το χωράφι μας, κάποια μέρα στις αρχές Ιουλίου του 1954, όταν ήμουνα 7 χρονών.

Θυμάμαι - σαν να ήταν χθες - την έκπληξη που ένιωσα, όταν πρωτοείδα τις ΓΟΥΡΝΕΣ, αλλά και την αγωνία μου όταν το βράδυ έπρεπε να κοιμηθώ κατάχαμα στο φρεσκοφτιαγμένο τότε σανιδένιο (από ξύλο έλατου) πάτωμα του μικρού καλυβιού μας, έχοντας για στρώμα ένα τσόλι (υφαντό από μαλλί γίδας) και για πανωσκέπασμα δυο κουβέρτες κι ας ήταν Ιούλης μήνας.

Το Γιάννη μου τον πήρα για συντροφιά, είτε η μακαρίτισσα η μάνα μου στη φιλενάδα της, τη θεια - Γιώργαινα Ζηνέλη που, μόλις φτάσαμε στις ΓΟΥΡΝΕΣ, ήρθε αμέσως στο καλύβι μας να μας φέρει φρέσκο γάλα, βούτυρο

και τυρί. Θέλω να μου φέρνει και κρύο νερό απ' το δικό σας το βρυσκό, το Ζηνελέϊκο, μωρή Γιώργαινα, προσέθεσε η μάνα μου, με τούτο εδώ το ξύλινο βαρέλι που' φτιάξε ο Σαμαράς πριν την Κατοχή.

Αυτό το βαρέλι, φτιαγμένο από το Σαμαρά **(Αθανάσιο Τσατσαράγκο)** με ξύλο κέδρου πριν τα χρόνια της Κατοχής, ήταν αναπόσπαστα συνδεδεμένο με την για δυο ή τρεις ημέρες παραμονή μου στις ΓΟΥΡΝΕΣ, σχεδόν κάθε δέκα ημέρες, όλα τα χρόνια του Δημοτικού που ερχόμουν συνεχώς εδώ για να συντροφεύω τη μάνα μου και να της φέρνω φρέσκο νερό απ' την πηγή, όσο εκείνη πότιζε τα χωράφια μας απ' το τρίτο δεκαήμερο του Ιουνίου μέχρι σχεδόν του Σταυρού (14 Σεπτεμβρίου).

Εδώ χάρηκα ξεχωριστές κυνηγετικές εμπειρίες (των παιδικών μου χρόνων), με τη σφεντόνα (το λάστιχο όπως το λέγαμε) στα τσομάχια (αετομάχους), που αφθονούσαν στην περιοχή και στα τσόνια και τα μελισσαργκούδια στη Χαρδαλέικη τη μουριά. Εδώ έπιασα το πρώτο περδικόπουλο σ' ένα κέδρο στο Διασελάκι. Εδώ βρήκα, στη Λακκούλα, στο χωράφι μας, μέσα στο τριφύλλι το πρώτο μικρό λαγόπουλο. Εδώ είδα τον πρώτο αετό, ψηλά πάνω από τα Πουριά. Εδώ, αργότερα, χτύπησα στο Παναϊτέικο το χωράφι, στο Κεφαλόβρυσο και τον πρώτο μου λαγό, όταν ήμουν 17 ετών.

Η θεια Αλέξω (Αλεξάνδρα Γεωργοπούλου) που όταν τραγουδούσε αντιλαλούσαν

Σήμερα, επισκέπτομαι τις ΓΟΥΡΝΕΣ, δυο στις ΓΟΥΡΝΕΣ οι λαγκαδιές και - τρεις φορές το χρόνο με το αυτοκίνητο, για οι ρεματιές, εδώ όταν βγήκε κυνήγι, κάθε τρίτο δεκαήμερο του Σεπτέμβρη, για λάχανα.

τον Οκτώβρη και το Νοέμβρη, όταν βρεθώ στην ΚΑΣΤΑΝΙΑ και μου το επιτρέψουν οι επαγγελματικές μου ασχολίες. Και ενώ βρίσκομαι στο καρτέρι, περιμένοντας τα σκυλιά να βγάλουν (ξεφωλιάσουν) και να φέρουν το λαγό, ονειροπολώ στα περασμένα.

Θυμάμαι τις ΓΟΥΡΝΕΣ γεμάτες κόσμο, θυμάμαι όλα τα χωράφια σπαρμένα, θυμάμαι τους παιδικούς μου φίλους και συμμαθητές μου. Νομίζω πως ακούω ακόμη τη θεια Αλέξω **(Αλεξάνδρα Γεωργοπούλου)** που ζει σήμερα στην Καστανιά κοντεύοντας να τα εκατοστήσει, να τραγουδάει, στις

Μηλιάς το Διάσελο ή στη Σκάλα φορτωμένη ξύλα ή έλατο και γνέθοντας με τη ρόκα της, το ακόλουθο τραγούδι:

«Βλαχούλα εροβόλαγε από ψηλή ραχούλα,

Φέρνει τη ρόκα γνέθοντας τ' αδράχτι της γιομάτο...».

Νομίζω πως και τώρα η θεια - Κωστάντω (**Κων/να Δεληκωστο-πουλου**) τραγουδάει το **«Τι με κοιτάς που γέρασα...»**.

Και όταν έρχεται η ώρα να εγκαταλείπω τον τόπο ετούτο, τον ευλογημένο, τον τόπο που σημάδεψε τα παιδικά μου χρόνια με μοναδικές εμπειρίες και στιγμές χαράς, γυρίζοντας πίσω στα παλιά, θυμάμαι ότι φεύγαμε απ' τις ΓΟΥΡΝΕΣ για το χωριό, αφού τότε δεν είχαμε ωρολόγια, όταν ο ήλιος έφτανε στη θέση ΦΟΥΡΝΟΣ του αντικρινού βουνού. Τότε σταυροκοπιέμαι με βουρκωμένα μάτια, κάνοντας μια ευχή, την ίδια ευχή κάθε χρόνο: «Να με έχει ο θεός κι η Παναγία

Η θεια Αλέξω με τη ρόκα της, δεκαετία του 1970

*Ο μπαρμπα - Κώστας Κατσίκας σέρνει το χορό στις ΓΟΥΡΝΕΣ με κόρες, νύφες, γαμπρό και συγγενείς στις αρχές της δεκαετίας του '60. Φωτογ. **Αριστείδη Κ. Κατσίκας**)*

καλά να έρθω και την επόμενη χρονιά προσκυνητής **εδώ που ξεκαλοκαίριαζαν** οι παλιοί Καστανιώτες», ευελπιστώντας να αξιωθώ μια μέρα να ξαναχτίσω το μικρό καλύβι και να ξαπλώσω κατάχαμα, πάνω σ' ένα τσόλι, όπως τότε που εφτάχρονο παιδί, μια μέρα στις αρχές του Ιούλη του 1954 με έφερε η μάνα μου στις ΓΟΥΡΝΕΣ να της κάνω

συντροφιά και να της φέρνω φρέσκο - κρύο νερό απ' το Ζηνελέικο το βρυσκό για να ξεδιψάσει (στην κάψα του καλοκαιριού) και να ξαποστάσει, όταν αυτή, η μάνα μου, ήταν γεμάτη ζωή και δράση κι έφτανε, σαν να πετούσε, απ' το

Προσκύνημα μέχρι τις ΓΟΥΡΝΕΣ, όπως έκαναν και όλες οι άλλες Καστανιώτισσες εκείνου του καιρού.

**Δημοσιεύτηκε στην Εφημερίδα Ο ΚΑΣΤΑΝΙΩΤΗΣ, φ. 99 ΟΚΤ ΝΟΕ ΔΕΚ 2003
Αρχείο, ψηφιακή Επεξεργασία και συμπλήρωση φωτογραφιών: Ζαχ.
Ζηνέλης**